

Rapport

Verschillen in opvattingen in stad & ommeland (III): sociaal & sociaaleconomisch

Een onderzoek naar verdeling in politieke opvattingen tussen stad en ommeland als dominante scheidslijn binnen zes regio's in Nederland. Deel 3: sociaal & sociaaleconomisch
Onderzoek I&O Research in opdracht van Binnenlands Bestuur.

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2021/055

Datum

februari 2021

Opdrachtgever

Binnenlands Bestuur

Auteurs

Peter Kanne
Dianne Griep

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Achtergrond en aanleiding voor het onderzoek	4
1.2	Probleemstelling	5
1.3	Zes regio's & landelijk beeld	5
1.4	Verantwoording	5
2	Belangrijkste uitkomsten	6
3	Sociaaleconomisch domein	10
3.1	Opvattingen over sociale en economische onderwerpen in Nederland	10
3.2	Sociaaleconomische opvattingen in de zes regio's	13
3.3	Twente en Zuid-Holland zuid uitgelicht	16
3.4	Opleiding en leeftijd als scheidslijnen	20
4	Onderzoeksverantwoording	22
4.1	Onderzoek in zes regio's	22
4.2	Landelijk onderzoek	22
4.3	Over I&O Research en het panel	22

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding voor het onderzoek

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 onderzoekt I&O Research in opdracht van Binnenlands Bestuur of en hoe kiezers in een zestal Nederlandse regio's verschillende ervaringen met en opvattingen hebben over thema's en actuele kwesties. Het betreft kwesties als de Europese Unie, tradities als Zwarte Piet en het afsteken van vuurwerk, immigratie, asiel en integratie, duurzaamheid en infrastructuur, energiebronnen, sociaaleconomische kwesties zoals gezinshulp, belastingverhoging voor grootverdieners, opvattingen over democratie en lokale vertegenwoordiging.

In dit onderzoek proberen we te achterhalen of en hoe mensen in stad en ommeland anders democratisch denken, voelen en doen. Dus: stemmen ze anders? Welke opvattingen liggen daaraan ten grondslag? Is de ene groep tevredener over hoe de democratie functioneert dan de andere? En de ultieme vraag: is er sprake van een (democratische) kloof tussen stad en ommeland?

Hiervoor kijken we naar de twee belangrijkste scheidslijnen in het electorale veld. Het politieke spectrum verdeelt politieke partijen op een sociaal-culturele (progressief-conservatieve) as en een sociaaleconomische (links-rechts) as. Zo zijn GroenLinks en D66 progressieve partijen en PVV en FvD meer conservatieve partijen. De SP, PvdA en GroenLinks worden gezien als sociaaleconomisch linkse partijen; VVD, CDA en SGP als rechtse partijen.

De steun voor deze partijen kan overwegend worden gevolgd langs een lijn van stedelijkheid. Vooral in de Randstad stemt het merendeel vaker op GroenLinks en D66 dan in landelijke gebieden. Ook zijn deze partijen succesvol in middelgrote steden zoals Nijmegen en Groningen. Steun voor de meer conservatieve of nationalistische partijen is echter groter in landelijke gebieden van Nederland. Hier wordt in Nederland relatief meer op PVV, CDA en kleine christelijke partijen gestemd. De vraag is hoe dit verschil in stemgedrag tussen stad en ommeland moet worden begrepen? Heeft men in het ommeland een ander idee over democratie dan in de stad? Is het een teken van ontevredenheid, een onwenselijke kloof. Of functioneert de democratie en zijn de verschillen een uiting van gezonde en niet-problematische verschillen?

Nederlandse kiezer wil het socialer

Dit is zodoende de derde publicatie in een vierdelige serie die de komende weken wordt gepubliceerd door Binnenlands Bestuur en deze keer wordt de focus op het sociale domein gelegd. Hier worden sociale, economische en sociaal-culturele onderwerpen behandeld zoals zorg voor elkaar in eigen regio, belastingverhoging voor grootverdieners, loonsverhoging in de publieke sector, het vergemakkelijken van het kopen van softdrugs en het verhogen van gevangenisstraffen in Nederland.

Uit eerder onderzoek van I&O-onderzoeker Peter Kanne wordt duidelijk dat de Nederlandse kiezer vindt dat het land 'socialer' moet worden. Kiezers schuiven op naar links op het politieke spectrum, omdat men nu in ruime meerderheid voor onder andere een basisbeurs in plaats van een leenstelsel is, voor minder marktwerking in de zorg en de AOW-leeftijd omlaag wil. Ten opzichte van 2010 is dit linkse gedachtegoed toegenomen.

In de eerdere rapportages van Stad & Ommeland zagen we dat op sociaal-culturele kwesties zoals immigratie, tradities en Europese integratie er sprake is van verschillen tussen stad en ommeland, maar dat deze verschillen beter verklaard worden door leeftijd en opleiding. Voor duurzaamheidskwesties zoals zorgen om het klimaat, energietransitie en infrastructuurvoorzieningen zagen we een soortgelijk patroon. We kijken deze keer weer naar dezelfde regio's en of er sprake is van een verdeeldheid in opvattingen over sociale kwesties tussen stad en ommeland.

1.2 Probleemstelling

De vraag die in dit onderzoek getracht wordt te beantwoorden is of er sprake is van een verdeling tussen stad en ommeland in deze actuele kwesties. En als er een verdeling waarneembaar is, hoe groot is deze en op welke thema's en in welke regio's vinden we dit dan?

1.3 Zes regio's & landelijk beeld

In het onderzoek zijn zes regio's uitgekozen door I&O Research en Binnenlands Bestuur, waarmee zowel een goede verspreiding over Nederland als tussen stad en ommeland kon worden gerealiseerd. Deze zes regio's zijn:

- Zuid-Holland Zuid;
- Gelderland Zuid;
- Twente;
- Brabant Zuidoost;
- Groningen;
- Noord-Holland Zuid.

Daarnaast is een groot aantal van de vragen uit dit onderzoek in december eveneens voorgelegd aan een representatieve steekproef van Nederlanders. Hiervan is een groot deel ook eind 2016 gemeten. Waar dat het geval is, zijn deze drie dimensies in de tabellen weergegeven.

Splitsing stad-ommand scheidng o.b.v. stedelijkheid

Er is een scheiding tussen stad en ommeland gemaakt op basis van de vijf categorieën van stedelijkheid volgens de definitie van het CBS. Allereerst hebben we bekeken waar een mogelijke knip gemaakt kon worden (op welk punt waren de verschillen het grootst?) tussen de vijf categorieën van stedelijkheid.

Op basis hiervan besloten we de eerste twee niveaus (zeer sterk stedelijk en sterk stedelijk) als stad te markeren en de andere drie categorieën (matig stedelijk, weinig stedelijk en niet stedelijk) als ommeland. Deze splitsing tussen stad en ommeland is vervolgens per regio gemaakt, met dezelfde categorieën van stedelijkheid.

1.4 Verantwoording

I&O Research voerde van donderdag 26 november 2020 tot en met donderdag 3 december 2020 een online onderzoek uit naar de standpunten en ervaringen van Nederlanders in zes bovengenoemde regio's. 4.615 respondenten vulden de vragenlijst in.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op leeftijd, geslacht en opleidingsniveau naar de totalen van Nederland en voor de zes regio's voor de verhoudingen in die regio's. Voor die achtergrondkenmerken zijn de uitkomsten representatief voor de Nederlandse bevolking dan wel voor die regio's.

In hoofdstuk 4 is een nadere toelichting op de onderzoeksverantwoording te lezen.

2 Belangrijkste uitkomsten

In dit onderzoek hebben we binnen een viertal domeinen (sociaal-cultureel, democratie, sociaal en duurzaamheid) onderzocht of er binnen een zestal regio's verschillen zijn tussen stedelijke en landelijke gebieden, in dit onderzoek ommeland genoemd. In de eerste plaats zien we deze verschillen wel, maar niet op alle domeinen. Binnen het sociale domein is er wel sprake van een afstand tussen stad en ommeland op een aantal thema's.

Algemeen: de Nederlandse kiezer is linkser en minder conservatief gaan denken

De afgelopen tien jaar is de Nederlandse kiezer qua standpunten naar links opgeschoven. Zo zijn kiezers van alle partijen nu in meerderheid van opvatting dat werknemers in de publieke sector meer loon moeten krijgen. Ook is twee derde van de Nederlandse kiezer het ermee eens dat Nederlanders die 150.000 euro of meer per jaar verdienen, meer belasting moeten gaan betalen dan ze nu doen. Dat kiezers nu linkser denken komt verder doordat ze nu in ruime meerderheid tegen marktwerking in de publieke sector zijn, liever een basisbeurs willen dan een leenstelsel en de AOW-leeftijd weer omlaag willen.

Daarnaast zijn Nederlandse kiezers ook iets minder conservatief gaan denken. Kiezers staan nu minder kritisch tegenover de Europese Unie dan tien jaar geleden, ontwikkelingssamenwerking en internationale vredesmissies. De meeste Nederlanders vinden nog steeds dat mensen met een migratieachtergrond zich moeten aanpassen aan de Nederlandse manier van leven en ze staan ook nog steeds niet erg open voor het opnemen van meer vluchtelingen, maar tegen arbeidsmigranten uit Oost-Europa bestaat minder weerstand. Minder mensen vinden nu dat er hogere gevangenisstraffen moeten komen. Nog maar heel weinig kiezers vinden dat religieuze scholen homoseksuele leraren mogen weigeren en minder mensen vinden dat er zwaardere gevangenisstraffen in Nederland moeten komen.

Nauwelijks verschillen in sociaaleconomische opvattingen tussen stad en ommeland

Op de sociaaleconomische thema's zien we in dit onderzoek weinig verschillen naar stad-ommand.

Zo zijn er bijvoorbeeld geen verschillen in opvatting of Nederlanders die €150.000 per jaar verdienen meer belasting moeten gaan betalen, en dat de overheid meer werkgelegenheid moet creëren in gebieden waar de werkloosheid hoger dan gemiddeld is.

Een klein verschil in denken tussen stad en ommeland wordt duidelijk bij de stelling of werknemers in de publieke sector minstens 5 procent meer loon moeten krijgen: stedelingen zijn het hier iets vaker mee eens dan ommelanders. Ook zijn stedelingen een stuk vaker dan inwoners van het ommeland van opvatting dat de eigen gemeente meer moet doen om mensen met schulden financieel te helpen.

Ommeland socialer dan de stad

In de sociale omgang met elkaar zien we duidelijke verschillen tussen stedelingen en ommelanders. Zo wordt in alle onderzochte regio's helder dat bewoners van het ommeland aanzienlijk vaker dan stedelingen aangeven dat het heel normaal is om voor elkaar te zorgen in de eigen regio wanneer iemand ziek of hulpbehoevend is.

Verder weet men in het ommeland ook vaker dan bewoners van de steden waar ze moeten zijn als ze jeugdzorg nodig hebben en zijn ze veelvuldiger van opvatting dat ouderen hun oude dag moeten kunnen besteden in bejaardentehuizen.

Enkele verschillen in sociaal-culturele standpunten tussen stad en ommeland

Net als in de eerste publicatie van deze serie wordt ook in deze publicatie bevestigd dat men in de stad niet heel anders denkt dan in het ommeland over sociaal-culturele thema's als religie, vrijheid en veiligheid.

Zo zijn er bijvoorbeeld geen verschillen in opvattingen over het verbieden van abortus, of dat religieuze scholen homoseksuele leraren mogen weigeren en of je alles mag zeggen wat je wilt ongeacht of dit tot discriminatie leidt.

Wel blijkt dat in de landelijke gebieden het animo voor zwaardere gevangenisstraffen in Nederland groter is dan in de stedelijke gebieden.

In steden is men daarentegen weer vaker voor het vergemakkelijken van het kopen van softdrugs door volwassenen.

Twente overwegend links op sociaaleconomische thema's

Twente als regio scoort relatief links op onderwerpen aangaande zorg voor elkaar, sociale voorzieningen en belasting afdragen; linkser dan andere regio's in dit onderzoek. Er zijn enkele opvallende verschillen tussen bewoners van stedelijke en landelijke gebieden op sociaaleconomische stellingen, waarbij de stedelingen een iets linkser standpunt hebben dan ommelanders.

Het Twentse noaberschap, waarbij burens elkaar met raad en daad bijstaan, schemert door de percentages heen. Zo geeft 65 procent van de Twentenaren aan dat het heel normaal is om voor een ander te zorgen wanneer deze ziek of hulpbehoevend is. Ter vergelijking: onder Nederlandse kiezers ligt dit – aanzienlijk lagere – percentage op 44 procent. Daarnaast is in het Twentse ommeland de naasten hulp groter dan in de stedelijke gebieden.

Verder vindt nagenoeg de helft van de Twentenaren dat de gemeente meer financiële ondersteuning moet bieden aan mensen met schulden. In de steden vindt men dit vaker dan in het ommeland. Ook zijn stedelingen vaker dan ommelanders van opvatting dat werknemers in de publieke sector minstens 5 procent meer loon zouden moeten krijgen en dat de overheid meer werkgelegenheid moet creëren wanneer op een plek de werkloosheid hoger dan gemiddeld is.

Ook vinden inwoners van Twente vaker dan inwoners uit de andere regio's dat Nederlanders die anderhalve ton per jaar verdienen, meer belasting moeten betalen én dat ouderen hun oude dag moeten kunnen besteden in het bejaardentehuis, mits zij dit willen. Verschillen tussen stad en ommeland op deze thema's zijn er nauwelijks.

Zuid-Holland Zuid overwegend conservatief op sociaal-culturele onderwerpen

In dit onderzoek zijn er twee regio's met een opvallende attitude van inwoners tegenover een aantal onderwerpen. Zo is men in Zuid-Holland Zuid een stuk conservatiever ten opzichte van inwoners uit de andere regio's en Nederlandse kiezers op sociaal-culturele onderwerpen, zoals homoseksuele leraren weigeren, abortus, gevangenisstraffen en legalisering van softdrugs. Toch blijkt er binnen deze regio van een "kloof" tussen stad en ommeland geen sprake te zijn.

Zo is 12 procent van de inwoners van deze regio het eens met het idee dat religieuze scholen homoseksuele leraren mogen weigeren. Onder Nederlandse kiezers ligt dit aandeel lager; 7 procent is het hiermee eens.

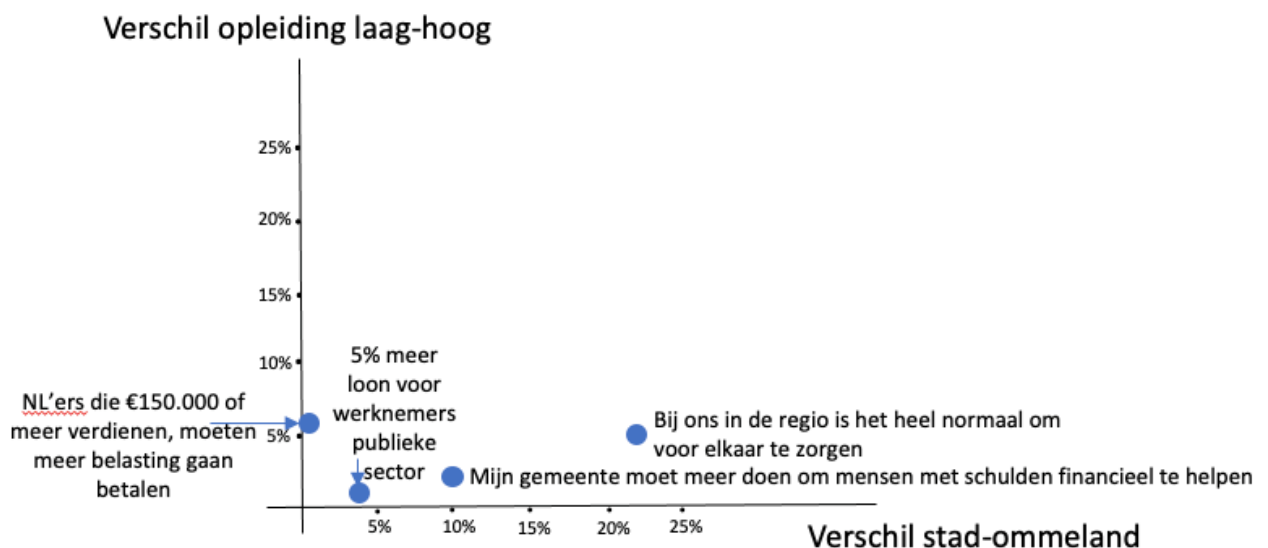
Daarnaast vindt 14 procent van de inwoners van Zuid-Holland Zuid dat abortus moet worden verboden, tenzij de vrouw zwanger is door verkrachting. Van de Nederlandse kiezers onderschrijft 8 procent deze stelling.

Ook zijn inwoners van Zuid-Holland Zuid vaker dan de gemiddelde Nederlander van mening dat gevangenisstraffen in Nederland moeten worden verzwaard. Daarnaast is men in Zuid-Holland Zuid aanzienlijk meer behouden in het vergemakkelijken van het kopen van softdrugs door volwassenen: ruim een kwart van de Nederlandse kiezers is hier voor, terwijl in Zuid-Holland Zuid maar 18 procent het hiermee eens is.

Regionale scheidslijn bepalend voor verschil in sociaaleconomische opvattingen

Onderstaande figuur (1) laat enerzijds zien hoe groot de percentuele verschillen zijn tussen stad en ommeland (op de horizontale as) en anderzijds hoe groot de percentuele verschillen tussen laag- en hoogopgeleiden (verticale as) zijn. Naarmate een variabele hoger in de figuur staat is het verschil tussen lager en hoger opgeleiden groter, naarmate een variabele verder rechts staat is het verschil tussen stad en ommeland groter (ommelanders zijn steeds ‘rechtser’ dan stedelingen).

Figuur 1. Stellingen over sociaaleconomische onderwerpen naar verschil stad-ommeland en opleiding (% mee eens). Basis: n = 4.615

In figuur 1 en tabel 1 is te zien dat de invloed van de regionale scheidslijn – of de scheiding tussen stad en ommeland – groter of gelijk is aan het effect van opleidingsniveau. Zo onderschrijft 43 procent van de inwoners uit de zes regio dat “Mijn gemeente meer moet doen om mensen met schulden financieel te helpen”; 49 procent van de stedelingen is het hiermee eens tegenover 39 procent van de ommelanders: een verschil van 10 procent.

Van de lager opgeleiden is 46 procent het eens met de stelling en van de hoger opgeleiden is dit 44 procent: een verschil van 2 procent naar opleidingsniveau.

Ook leeftijd biedt een betere verklaring voor een aantal sociaaleconomische stellingen, bijvoorbeeld of “Nederlanders die €150.000 per jaar of meer verdienen, meer belasting moeten gaan betalen dan ze nu doen”. Het verschil tussen stad-ommand is 1 procent oftewel tussen stedelingen en ommelanders is geen verschil in opvatting op deze stelling. Tussen leeftijdsgroepen daarentegen bestaan er wel verschillen; 68 procent van de leeftijdsgroep 65+ onderschrijft deze stelling tegenover 44 procent van de 18-24 jarigen¹. Het verschil bedraagt 24 procent.

Zodoende betekent dit dat opleiding binnen dit domein een minder goede verklaring biedt en dat de regionale scheidslijn en leeftijd bepalender zijn voor verschillen in socio-economische opvattingen. Desalniettemin verschillen deze opvattingen weinig naar stad-ommand en is er veel consensus over.

Tabel 1. Stellingen over sociaaleconomische onderwerpen naar verschil stad-ommand, opleiding en leeftijd (% eens). Basis: n = 4.615

	Verskil stad-ommand	Opleiding laag	Opleiding hoog	Verskil opleiding	Leeftijd 18-24	Leeftijd 65+	Verskil leeftijd jong-oud
Bij ons in de regio is het heel normaal om voor elkaar te zorgen als iemand ziek of hulpbehoevend is	22%	46%	41%	5%	42%	46%	4%
Mijn gemeente moet meer doen om mensen met schulden financieel te helpen	10%	46%	44%	2%	47%	46%	1%
Ouderen die dat willen, moeten weer hun oude dag kunnen slijten in bejaardentehuizen	6%	84%	82%	2%	68% ²	83%	15%
Als ik jeugdzorg nodig heb, weet ik goed waar ik moet zijn.	5%	30%	33%	3%	24%	26%	2%
Werknemers in de publieke sector zouden minstens 5% meer loon moeten krijgen	4%	62%	61%	1%	63%	66%	3%
Nederlanders die €150.000 per jaar of meer verdienen, moeten meer belasting gaan betalen dan ze nu doen.	1%	63%	57%	6%	44% ¹	68%	24%
De overheid moet meer werkgelegenheid creëren in gebieden waar de werkloosheid	1%	76%	71%	5%	74%	81%	7%

¹ Van deze leeftijdscategorie geeft 11 procent aan de stelling met ‘weet niet’ te beantwoorden.

² Binnen deze leeftijdscategorie geeft 9 procent aan de stelling met ‘weet niet’ te beantwoorden.

3 Sociale omgang

3.1 Opvattingen over sociaaleconomische onderwerpen in Nederland

Meerderheid Nederlandse kiezers voor loonsverhoging in publieke sector

Politieagenten, ziekenhuismedewerkers en leraren: al deze beroepsgroepen hebben afgelopen jaren in Nederland gestaakt, onder andere voor salarisverhoging. In december 2020 is gepeild wat Nederlanders vinden van een loonsverhoging van minstens 5 procent voor werknemers in de publieke sector. Zes op de tien Nederlanders (61%) vinden dat werknemers in deze sector meer loon moeten krijgen. Kiezers van alle partijen zijn dit in meerderheid van opvatting.

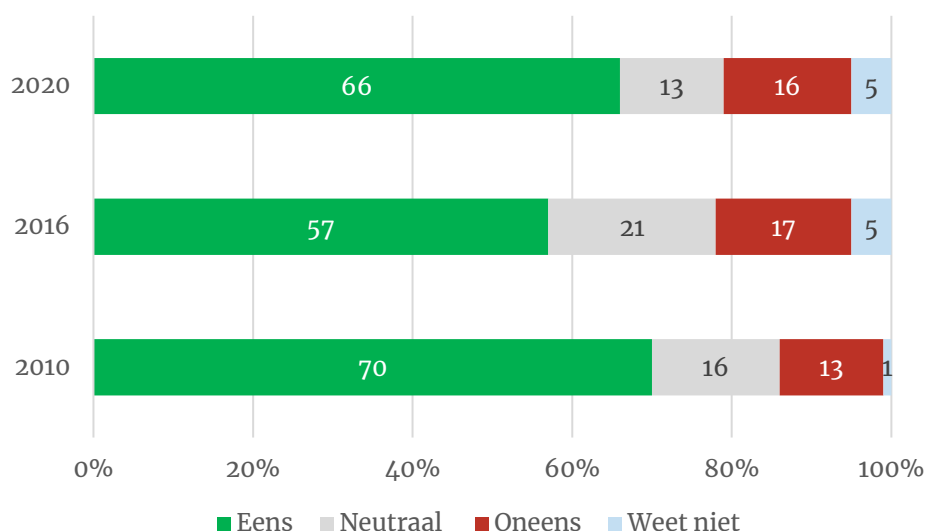
Tabel 2. Werknemers in de publieke sector (bijvoorbeeld verpleegkundigen, leraren en onderwijzers, politieagenten) zouden minstens 5% meer loon moeten krijgen (% eens).

2020	NL	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Eens	61	54	57	54	56	73	73	71	57	87	64	70
Neutraal	18	16	22	19	29	19	17	13	26	5	8	5
Oneens	16	27	18	21	10	4	7	11	13	2	25	24
Weet niet	5	3	2	6	5	4	3	5	4	6	3	2

Merendeel voor belastingverhoging voor inkomens vanaf anderhalve ton

Daarnaast is 66 procent van de kiezers het ermee eens dat Nederlanders die 150.000 euro of meer per jaar verdienen, meer belasting moeten gaan betalen. In 2016 was nog 57 procent van de Nederlanders het met deze stelling eens. In 2010 was het aandeel vergelijkbaar met dat van december 2020, namelijk 70 procent.

Figuur 2. Nederlanders die 150.000 euro per jaar of meer verdienen moeten meer belasting gaan betalen dan ze nu doen (% eens).

Er is sprake van een meerderheid onder alle kiezersgroepen die vinden dat Nederlanders die anderhalve ton per jaar of meer verdienen meer belasting moeten gaan betalen. Ook onder de achterban van VVD en CDA – de in het politieke spectrum meer rechtse partijen – is de helft het eens met de stelling. Vooral kiezers van PvdD (87%), PvdA (83%), SP (82%) en GroenLinks (80%) willen meer belasting voor inkomens vanaf 150.000 euro per jaar, maar ook CU-, FvD-, PVV- en D66-kiezers staan hier in ruime meerderheid achter.

Tabel 3. Nederlanders die 150.000 euro per jaar of meer verdienen moeten meer belasting gaan betalen dan ze nu doen (% eens).

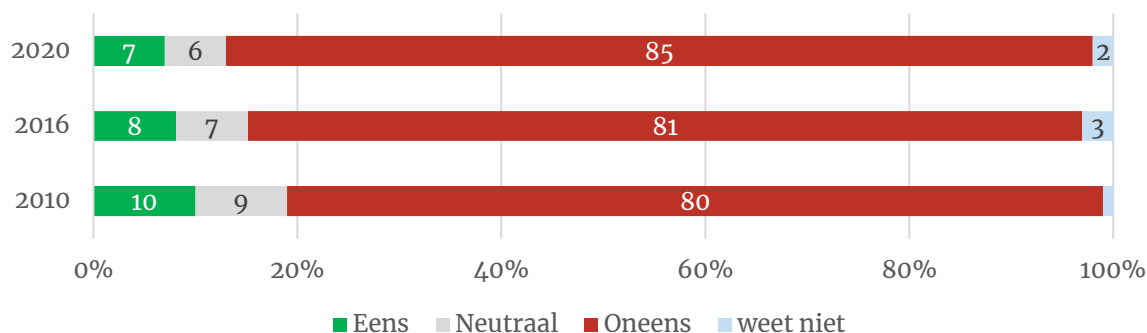
2020	NL	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Eens	66	53	70	55	69	80	82	83	79	87	55	73
Neutraal	13	18	12	12	9	10	12	9	7		16	10
Oneens	16	26	16	21	17	7	5	3	13	5	20	16
Weet niet	5	3	2	12	5	3	2	4	1	8	9	1

3.2 Opvattingen over sociaal-culturele onderwerpen in Nederland

Ook CU-kiezers vinden dat religieuze scholen homoseksuele leraren niet mogen weigeren

Met het standpunt dat religieuze scholen homoseksuele leraren mogen weigeren, zijn maar weinig Nederlandse kiezers het eens. Waar in 2010 nog 10 procent vond dat dit mocht, was destijds 80 procent het ermee oneens. In december 2020 is nog 7 procent het ermee eens en vindt 85 procent dat dit niet mag.

Figuur 3. Religieuze scholen mogen homoseksuele leraren weigeren (% eens).

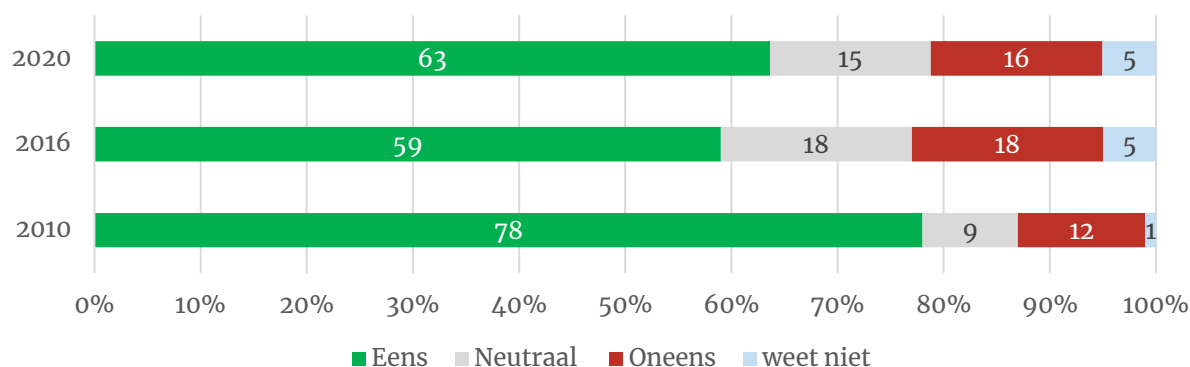
Degene die de stelling “Religieuze scholen mogen homoseksuele leraren weigeren” onderschrijven, vinden we bijna alleen nog bij de achterban van SGP en ChristenUnie; 84 procent van de SGP-kiezers en 18 procent van de CU-kiezers kunnen zich - in 2020 - vinden in deze stelling.

Ten opzichte van 2010 is dit een flinke daling van CU-kiezers die het met de stelling eens zijn. In 2010 was namelijk nog 60 procent van de achterban van de ChristenUnie het ermee eens. Of, de CU-kiezers die dit toen vonden, stemmen nu op het rechtlijniger SGP.

Meer dan de helft van de Nederlandse kiezers voor hogere gevangenisstraffen

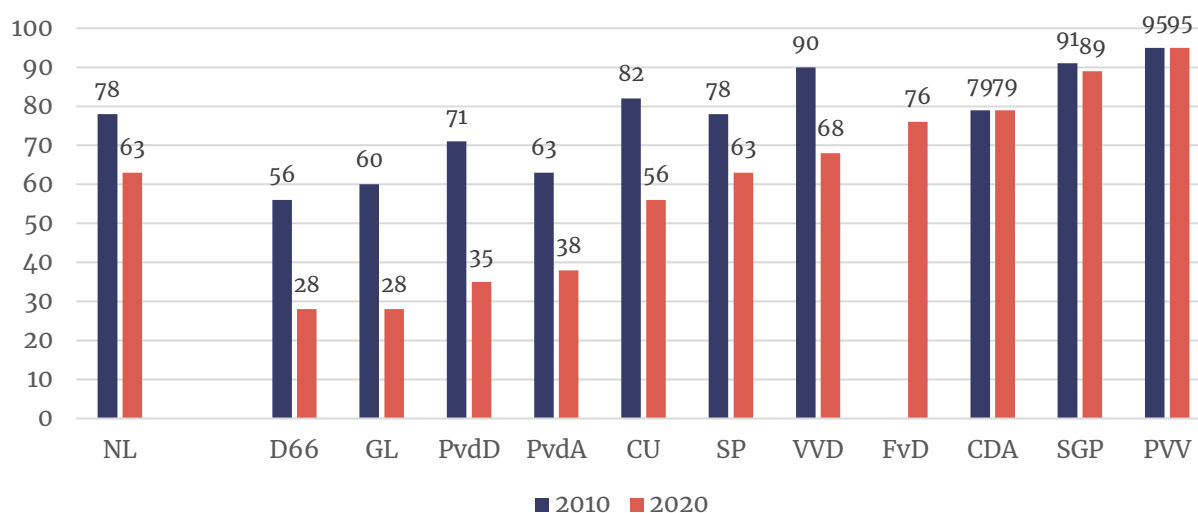
Uit de I&O-peiling van december 2020 blijkt dat 63 procent van de Nederlandse kiezers voor hogere gevangenisstraffen in Nederland is. Dit aandeel geeft een daling ten opzichte van 2010 weer toen nog 78 procent van de volwassen Nederlanders van opvatting was dat er hogere gevangenisstraffen moesten komen.

Figuur 4. Er moeten hogere gevangenisstraffen komen (% eens).

Uit de meting van 2010 werd duidelijk dat een meerderheid van kiezers van alle partijen nog vond dat er strengere gevangenisstraffen moesten komen. Over tien jaar tijd bekeken zijn linkse kiezers van D66, GroenLinks, PvdA en PvdD, hier milder over gaan denken (of: kiezers die strengere straffen wilden zijn overgestapt naar rechtse partijen). VVD-, CU-, en SP-kiezers vinden nog steeds in meerderheid dat dat er hogere gevangenisstraffen moeten komen, maar in minder grote getale dan in 2010. Kiezers van PVV, CDA en SGP zijn niet van mening veranderd over tien jaar tijd: 80 procent of meer van deze kiezers is het eens met de stelling.

Figuur 5. Er moeten hogere gevangenisstraffen komen, naar kiezersgroepen (% eens).

3.3 Sociaaleconomische opvattingen in de zes regio's

In dit gedeelte worden de zes regio's bekeken en of er sprake is van verschillen tussen stad en ommeland in eerdere genoemde opvattingen. Ook worden een aantal nieuwe stellingen besproken.

Nauwelijks verschil in opvatting over loonsverhoging publieke sector

De stelling “werknemers in de publieke sector zouden minstens 5 procent meer loon moeten krijgen” wordt door een ruime meerderheid van de Nederlanders (61%) en ook door de inwoners van de zes regio's onderschreven (62%).

De verschillen tussen stad en ommeland zijn minimaal. Zo is 63 procent van de stedelingen het eens met de stelling tegenover 59 procent van de bewoners van het ommeland. Dit betekent dat er tussen stad en ommeland nauwelijks verschil in opvatting is.

Zowel stedelingen als ommelanders willen belastingverhoging grootverdieners

Waar geen verschil tussen stad en ommeland waarneembaar is, is op de stelling “Nederlanders die 150.000 euro per jaar of meer verdienen moeten meer belasting gaan betalen”. In het ommeland is 60 procent het hiermee eens en in de stedelijke gebieden is het aandeel 61 procent. Het aandeel dat het in deze zes regio's eens is met de stelling (60%), ligt wel wat lager dan het landelijke gemiddelde (66%).

Stad en ommeland willen beiden dat overheid meer werkgelegenheid creëert

Met de stelling “De overheid moet meer werkgelegenheid creëren in gebieden waar de werkloosheid hoger dan gemiddeld is” is drie kwart van de inwoners uit de regio's (73%) het eens. Het aandeel Nederlandse kiezers dat dit vindt ligt iets lager; op 68 procent. Er is geen verschil tussen het aandeel stedelingen (74%) en het aandeel ommelanders (73%) dat deze opvatting onderschrijft.

Stedelingen willen meer financiële bijstand voor mensen met schulden van gemeente

De inwoners van het ommeland zijn minder vaak dan stedelingen van mening dat “Mijn gemeente meer moet doen om mensen met schulden financieel te helpen”. In de stad is de helft (49%) van de mensen het ermee eens, onder ommelanders is dit 39 procent. Gemiddeld is 43 procent van de inwoners uit de zes regio's van opvatting dat de gemeente meer financiële bijstand moet bieden voor mensen met schulden.

Hulp en behoefte aan zorg groter op het ommeland

Ruim vier op tien inwoners uit de regio's (44%) geven aan dat het “bij ons in de regio heel normaal is om voor elkaar te zorgen als iemand ziek of hulpbehoevend is”.

Dat de sociale cohesie in het ommeland groter is dan in steden wordt helder op deze stelling. In het ommeland geeft 57 procent aan dat het daar in de regio heel normaal is voor elkaar te zorgen. In het stedelijk gebied ligt dit percentage aanzienlijk lager, namelijk op 35 procent.

Verder zijn acht op de tien inwoners uit de zes regio's (83%) het eens met de opvatting dat ouderen die dat willen, weer hun oude dag moeten kunnen slijten in bejaardentehuizen. In het ommeland is men het hier meer mee eens dan in de steden (87% tegenover 81%).

Ook blijkt dat ommelanders jeugdzorg beter weten te vinden dan stedelingen. Zo geeft een op drie (34%) van de bewoners van het ommeland aan het eens te zijn met de stelling “Als ik jeugdzorg nodig heb, weet ik goed waar ik moet zijn”. In de stedelijke gebieden is dit iets lager, namelijk op 29 procent. Over het algemeen vindt 31 procent van de inwoners van de zes regio’s aan dat ze weten waar ze moeten zijn voor jeugdzorg.

Tabel 4. Economische en sociale stellingen naar gemiddeld Nederland, regio’s, stad en ommeland (% eens).
Basis: N = 4.615

	2020 Gem. NL	2020 Gem. Regio’s	Gem. Stad	Gem. Om’lnd	Z-H zuid	Geld. zuid	Twente	Brabant ZO	Gron- ingen	N-H zuid
Werknemers publieke sector zouden minstens 5% meer loon moeten krijgen	61%	62%	63%	59%	59%	61%	57%	61%	61%	65%
NL’ers die €150.000 of meer per jaar verdienen, moeten meer belasting gaan betalen dan ze nu doen	66%	60%	61%	60%	60%	60%	64%	57%	61%	61%
De overheid moet meer werkgelegenheid creëren in gebieden waar de werkloosheid hoger dan gemiddeld is	68%	73%	74%	73%	72%	71%	74%	67%	86%	73%
Mijn gemeente moet meer doen om mensen met schulden financieel te helpen		43%	49%	39%	39%	36%	49%	42%	50%	47%
Bij ons in de regio is het heel normaal om voor elkaar te zorgen als iemand ziek of hulpbehoevend is		44%	35%	57%	45%	39%	65%	44%	40%	34%
Ouderen die dat willen moeten weer hun oude dag kunnen slijten in bejaardentehuizen		83%	81%	87%	85%	80%	87%	83%	80%	83%
Als ik jeugdzorg nodig heb, weet ik goed waar ik moet zijn		31%	29%	34%	35%	33%	34%	29%	28%	30%

3.4 Sociaal-culturele opvattingen in de zes regio’s

Geen verschil tussen stad-ommand in religieuze en ethische kwesties

In de zes regio’s is tussen stad en ommeland geen verschil in opvatting op de stelling “Religieuze scholen mogen homoseksuele leraren weigeren”. Net zoals het gemiddeld percentage Nederlandse kiezers dat vindt dat dit *wel* mag, zijn 7 procent van de stedelingen en ommelanders uit de regio’s het ermee eens. Ook binnen de regio’s zijn het overwegend SGP-kiezers (71%) die ermee instemmen dat religieuze scholen homoseksuele leraren mogen weigeren. Van de CU-kiezers onderschrijft 24 procent deze stelling.

Ongeveer dezelfde uitkomst heeft de stelling “Abortus moet worden verboden, tenzij de vrouw zwanger is geworden door verkrachting”. Gemiddeld is 8 procent van de bewoners uit de regio’s het hiermee eens en is geen sprake van verschil in opvatting tussen stedelingen (8%) en ommelanders (9%). Ook met deze stelling is de achterban van SGP (74%) relatief het vaakst het ermee eens. Van de kiezers van ChristenUnie is ruim een derde (36%) het eens met het verbieden van abortus, tenzij de vrouw zwanger is geraakt door verkrachting.

Ommeland vaker voor zwaardere gevangenisstraffen dan steden

Een opvallend verschil in standpunt tussen stedelingen en ommelanders is op de stelling “Er moeten in Nederland zwaardere gevangenisstraffen komen”; 54 procent van de inwoners van stedelijke gebieden is het hiermee eens tegenover 66 procent van de inwoners van landelijke gebieden. Ommelanders vinden dus meer dan stedelingen dat er hogere gevangenisstraffen in Nederland moeten komen. Gemiddeld in de zes regio’s is het aandeel dat dit onderschrijft 59 procent.

Vrijheid van meningsuiting, ook als dit leidt tot discriminatie

In Nederland vindt ruim een kwart van de kiezers (27%) dat “Iedereen in het openbaar mag zeggen wat hij/zij wil, ook als dat leidt tot discriminatie”. In dit onderzoek ligt het aandeel mensen dat het hiermee eens is, in alle regio’s met uitzondering van Zuid-Holland Zuid, gemiddeld lager. Het aandeel mensen in de regio’s dat vindt dat men in het openbaar alles mag zeggen, ongeacht of dit discriminerend is, ligt op 21 procent. Daarnaast is er tussen stad en ommeland geen verschil: 21 procent van de stedelingen is het ermee eens tegenover 22 procent van de ommelanders.

Vergemakkelijken van kopen van softdrugs: ommelanders minder enthousiast dan stedelingen

Met de stelling: “Softdrugs moeten in mijn gemeente door volwassenen eenvoudig gekocht kunnen worden” is 28 procent van de inwoners uit de zes regio het eens. Dit aandeel is even groot als het gemiddeld percentage Nederlanders dat dit van opvatting is (28%). Wel is men in de landelijke gebieden het minder eens met het vergemakkelijken van kopen van softdrugs. Zo vindt 20 procent van de bewoners van landelijke gebieden dat softdrugs in de eigen gemeente door volwassenen eenvoudig gekocht moeten kunnen worden. In de stedelijke gebieden vindt een derde (34%) van de volwassenen Nederlanders dat dit moet kunnen.

Van de mensen die het eens zijn met de stelling is het merendeel woonachtig in grote steden; 41 procent van de volwassen Nederlanders in de zes regio’s die woonachtig zijn in de grote steden³ onderschrijft deze stelling.

³ Grote stad met meer dan 250.000 inwoners

Tabel 5. Sociaal-culturele stellingen naar gemiddeld Nederland, regio's, stad en ommeland (% eens).

Basis: N = 4.615

	2020 Gem. NL	2020 Gem. Regio's	Gem. Stad	Gem. Om'lnd	Z-H zuid	Geld. zuid	Twente	Brabant ZO	Gron- ingen	N-H zuid
Religieuze scholen mogen homoseksuele leraren weigeren	7%	7%	7%	7%	12%	6%	9%	6%	7%	5%
Abortus moet worden verboden, tenzij de vrouw zwanger is door verkrachting		8%	8%	9%	14%	7%	9%	5%	8%	7%
Er moeten in NL zwaardere gevangenisstraffen komen	63%	59%	54%	66%	71%	56%	62%	63%	48%	55%
Iedereen mag in het openbaar zeggen wat hij wil, ook als dat leidt tot discriminatie	27%	21%	21%	22%	27%	15%	21%	23%	21%	20%
Softdrugs moeten in mijn gemeente door volwassenen eenvoudig gekocht kunnen worden	28%	28%	34%	20%	18%	32%	22%	26%	36%	32%

3.5 Twente en Zuid-Holland Zuid uitgelicht

Hoewel er sprake is van een verdeling tussen stad en ommeland op een paar sociaaleconomische en sociaal-culturele stellingen in alle zes de regio's, vallen vooral de regio's Zuid-Holland Zuid en Twente op.

Zo is Twente overwegend links op onderwerpen over sociale voorzieningen en belasting afdragen en is de regio Zuid-Holland Zuid tamelijk conservatief op sociaal-culturele stellingen aangaande religie, ethiek, vrijheid en veiligheid. Beide regio's worden uitgelicht waarbij er wordt gefocust op verschillen tussen stad en ommeland.

Twente: overwegend linkse regio op sociaaleconomische standpunten

Twente is binnen het sociaaleconomische domein een regio die opvalt in de zin dat het op onderwerpen over zorg en financiën overwegend naar links neigt, meer dan de andere regio's doen. In deze regio zien we op een paar kwesties overtuigende verschillen tussen stad en ommeland (zie tabel 6), waarbij stedelingen een linksere attitude dan ommelanders hebben.

Meer dan de helft van de Twentenaren (57%) vindt dat werknemers in de publieke sector minstens 5 procent meer loon zouden moeten krijgen. Gemiddeld in de zes regio's ligt dit aandeel iets hoger, namelijk op 62 procent. Tussen de Twentse steden en het ommeland is er sprake van een verschil in opvatting op deze stelling. Stedelingen (62%) vinden vaker dan ommelanders (52%) dat werknemers in de publieke sector minstens 5 procent meer loon zouden moeten krijgen.

Gemiddeld 60 procent van de inwoners uit de zes regio's is het eens met de stelling die zegt dat "Nederlanders die €150.000 per jaar of meer verdienen, meer belasting moeten gaan betalen dan ze nu doen". De bewoners van Twente zijn het hier *vaker* mee eens, namelijk 64 procent. Van de stedelingen in Twente is 65 procent van opvatting dat Nederlanders die anderhalve ton per jaar verdienen meer belasting moeten betalen. In het ommeland is 62 procent van de bewoners het hiermee eens.

Drie kwart (74%) van de inwoners van Twente vindt dat "de overheid meer werkgelegenheid moet creëren in gebieden waar de werkloosheid hoger dan gemiddeld is". Dit aandeel is gelijk aan het gemiddelde in de zes regio's. Wel zijn stedelingen (77%) *vaker* dan ommelanders (70%) van opvatting dat de overheid meer werkgelegenheid moet creëren als de werkloosheid op een plek hoger dan gemiddeld is.

Met de stelling "Mijn gemeente moet meer doen om mensen met schulden financieel te helpen" is gemiddeld in de regio's 45 procent het eens. In Twente ligt het aandeel dat het eens is met deze stelling hoger, namelijk op 49 procent. In deze regio zien we op deze stelling ook een verschil in opvatting tussen stad en ommeland. Meer dan de helft van de stedelingen (55%) vindt dat de gemeente meer financiële ondersteuning moet bieden aan mensen met schulden. In het ommeland vindt men dit een stuk minder. Daar is 42 procent het eens met de stelling.

Opmerkelijk is het aandeel Twentenaren dat aangeeft dat het "bij ons in de regio heel normaal is om voor elkaar te zorgen als die persoon ziek of hulpbehoevend is"; 65 procent geeft aan dat dit gebruikelijk is, terwijl dit onder Nederlandse kiezers een stuk lager ligt (44 procent). In de landelijke gebieden van Twente zorgt men goed voor elkaar indien iemand ziek is of hulp nodig heeft. Zo geeft 78 procent van de ommelanders aan dit heel normaal te vinden. In de stedelijke gebieden van Twente is men dit minder van opvatting. Hier geeft 55 procent – ruim de helft van de inwoners – aan het heel normaal te vinden om voor elkaar te zorgen. Alsnog blijkt dat stedelingen in de regio Twente het – meer dan de gemiddelde Nederlandse kiezer – gebruikelijk vinden elkaar te helpen als iemand ziek is of hulp nodig heeft.

87 procent van de Twentenaren vindt dat ouderen hun oude dag moeten kunnen slijten in bejaardentehuizen als zij dit willen. Ten opzichte van de andere vijf regio's is men in Twente het hiermee het vaakst eens. In stedelijke gebieden in Twente is 85 procent dit van mening en in het ommeland 89 procent. Het verschil tussen stad en ommeland in Twente op dit thema is daarom erg klein (verschil bedraagt 4%).

Gemiddeld in de regio's geeft 31 procent aan het eens te zijn met de stelling "Als ik jeugdzorg nodig heb, weet ik goed waar ik moet zijn". In Twente weet een derde van de inwoners (34%) waar ze moeten zijn als ze jeugdzorg nodig hebben. In het Twentse ommeland is men iets beter op de hoogte dan in de Twentse stedelijke gebieden (37% tegenover 32%).

Tabel 6. Economische en sociale stellingen naar stad en ommeland in regio Twente (% mee eens).**Basis: n = 4.615**

	Twente			
	Gemiddelde regio's	Gemiddeld Twente	Twente Stad	Twente Ommeland
Werknemers publieke sector zouden minstens 5% meer loon moeten krijgen	62%	57%	62%	52%
NL'ers die €150.000 of meer per jaar verdienen, moeten meer belasting gaan betalen dan ze nu doen	60%	64%	65%	62%
De overheid moet meer werkgelegenheid creëren in gebieden waar de werkloosheid hoger dan gemiddeld is	73%	74%	77%	70%
Mijn gemeente moet meer doen om mensen met schulden financieel te helpen	45%	49%	55%	42%
Bij ons in de regio is het heel normaal om voor elkaar te zorgen als iemand ziek of hulpbehoevend is	44%	65%	55%	78%
Ouderen die dat willen moeten weer hun oude dag kunnen slijten in bejaardentehuizen	83%	87%	85%	89%
Als ik jeugdzorg nodig heb, weet ik goed waar ik moet zijn	31%	34%	32%	37%

Politieke voorkeur Twentenaren

Ondanks dat Twentenaren overwegend links denken op sociaaleconomische standpunten is dit in mindere mate terug te zien in politieke voorkeur. Uit tabel 7 wordt duidelijk dat in Twente de VVD ook de grootste partij is, maar wel iets minder groot is dan in de rest van Nederland. Het omgekeerde geldt voor het CDA: deze partij is in Twente juist relatief groot, met name in het ommeland. In steden doen de partijen GroenLinks, D66 en Partij voor de Dieren het beter.

Tabel 7. Politieke voorkeur Nederlandse kiezers en Twentenaren, december 2020.

	NL – peiling december 2020	Twente regio	Twente – stedelijk gebied	Twente – ommeland
VVD	22%	15%	16%	14%
PVV	11%	10%	10%	10%
CDA	9%	12%	7%	17%
D66	7%	6%	7%	5%
GroenLinks	7%	6%	8%	4%
SP	5%	5%	6%	5%
PvdA	7%	8%	8%	7%
ChristenUnie	3%	6%	6%	6%
Partij voor de Dieren	3%	4%	6%	2%
Weet ik (nog) niet	18%	21%	19%	23%
Anders	8%	7%	7%	7%

Zuid-Holland Zuid: overwegend conservatieve regio in sociaal-culturele opvattingen

Uit tabel 4 komt naar voren dat in de regio Zuid-Holland Zuid men een stuk conservatiever is ten opzichte van de andere regio's op de onderwerpen homoseksuele leraren weigeren, abortus, gevangenisstraffen, zeggen wat men wil en legalisering van softdrugs. Toch blijkt er binnen deze regio van een 'kloof' tussen stad en ommeland geen sprake te zijn (zie tabel 8).

Zo is 12 procent van de inwoners van deze regio het eens met de stelling "Religieuze scholen mogen homoseksuele leraren weigeren". In Nederland en gemiddeld in de zes regio's ligt dit aandeel een stuk lager: op 7 procent. In het ommeland is 10 procent van de bewoners van opvatting dat religieuze scholen homoseksuele leraren mogen weigeren en in de stedelijke gebieden ligt dit percentage zelfs nog iets hoger op 14 procent. Dit betekent dat bewoners van de stedelijke gebieden een tikkeltje conservatiever zijn dan ommelanders op dit thema in Zuid-Holland Zuid.

Daarnaast geeft 14 procent van de inwoners uit Zuid-Holland Zuid aan dat abortus verboden moet worden, tenzij de vrouw zwanger is door verkrachting. Gemiddeld in de zes regio's zijn een stuk minder mensen dit van opvatting: daar is gemiddeld 8 procent het ermee eens. Over het verbieden van abortus zijn geen verschillen in opvattingen tussen stad en ommeland in Zuid-Holland Zuid. In beide gebieden is 14 procent van de inwoners het eens met de stelling.

Gemiddeld in Nederland is nog geen twee derde van de kiezers (63%) van opvatting dat gevangenisstraffen in Nederland zwaarder moeten worden. In Zuid-Holland Zuid daarentegen is bijna driekwart van de inwoners van opvatting dat dit zou moeten (71%). Wederom zien we in deze regio geen verschil in deze opvatting tussen stad (70%) en ommeland (72%).

Eveneens zien we geen verschil tussen stad en ommeland over het onderwerp vrijheid. Het gemiddeld aandeel Nederlandse kiezers en bewoners van Zuid-Holland Zuid dat vindt dat men in het openbaar mag zeggen wat men wil, ook als dit tot discriminatie leidt, bedraagt 27 procent.

Een ander onderwerp waar ook uit blijkt dat Zuid-Holland Zuid op sociaaleconomisch vlak een overwegend conservatieve regio is, is het vergemakkelijken van het kopen van softdrugs. Op de stelling "Softdrugs moeten in mijn gemeente door volwassenen eenvoudig gekocht kunnen worden" is van de inwoners uit de regio 18 procent het ermee eens. In Nederland vindt ruim een kwart (28%) van de kiezers dat dit mogelijk moet worden.

Tussen stad (17%) en ommeland (18%) zien we in deze regio geen verschil in opvatting over de legalisering van softdrugs.

Tabel 8. Sociaal-culturele stellingen naar stad en ommeland in regio Zuid-Holland zuid (% mee eens). Basis: n = 4.615

	Zuid-Holland Zuid			
	Gemiddeld NL	Gemiddeld Z-H z.	Z-H z. Stad	Z-H z. Ommeland
Religieuze scholen mogen homoseksuele leraren weigeren	7%	12%	14%	10%
Abortus moet worden verboden, tenzij de vrouw zwanger is geworden door verkrachting		14%	14%	14%
Er moeten in Nederland zwaardere gevangenisstraffen komen	63%	71%	70%	72%
Iedereen mag in het openbaar zeggen wat hij wil, ook als dat leidt tot discriminatie	27%	27%	28%	26%
Softdrugs moeten in mijn gemeente door volwassenen eenvoudig gekocht kunnen worden	28%	18%	17%	18%

Politieke voorkeur Zuid-Holland Zuid

Inwoners van de regio Zuid-Holland Zuid hebben dus een overwegend conservatieve houding op sociaal-culturele standpunten en dit is grotendeels ook terug te zien in hun politieke voorkeur (tabel 9). De VVD is ook de grootste partij in deze regio, zelfs nog iets groter dan in de rest van Nederland. Ook de partijen ChristenUnie en SGP zijn hier groter dan in de rest van het land en doen het met name in het ommeland goed.

Tabel 9. Politieke voorkeur Nederlandse kiezers en inwoners Zuid-Holland zuid, december 2020.

	NL – peiling december 2020	Z-H z. regio	Z-H z. – stedelijk gebied	Z-H z. – ommeland
VVD	22%	25%	25%	24%
PVV	11%	9%	9%	9%
CDA	9%	4%	4%	7%
D66	7%	4%	4%	3%
GroenLinks	7%	6%	6%	5%
SP	5%	2%	2%	5%
PvdA	7%	7%	7%	7%
ChristenUnie	3%	5%	5%	8%
SGP	2%	7%	7%	9%
Weet ik (nog) niet	18%	21%	21%	19%
Anders	8%	10%	10%	6%

3.6 Opleiding en leeftijd als scheidslijnen

Regionale scheidslijn

Bij de publicatie van stad-ommeland deel 1 (sociaal-culturele domein) en deel 2 (duurzaamheid en omgeving) bleek dat opleiding een betere voorspeller is voor verschillen in opvattingen dan een regionale scheidslijn.

In deze publicatie over het sociale domein zien we dit op de sociaal-culturele stellingen (geel gemarkeerd in tabel 10) wederom terugkomen.

In stad en ommeland denkt men anders over sociaal-culturele onderwerpen zoals het vergemakkelijken van kopen van softdrugs voor volwassenen en het verzwaren van gevangenisstraffen in Nederland, maar verschillen in opleiding en leeftijd verklaren meer.

Verder zien we terugkomen dat voor verschillen in opvattingen over sociale en sociaaleconomische onderwerpen (groen gemarkeerd in tabel 10), zoals zorg voor elkaar in de eigen regio, meer financiële steun van de gemeente voor mensen met schulden, opvang in bejaardentehuizen voor ouderen, jeugdzorg en loonsverhoging in de publieke sector, een regionale scheidslijn een betere verklaring biedt dan opleiding en leeftijd. Met name op sociaal vlak gaat het ommeland socialer met elkaar om dan in de steden en is de invloed van een regionale scheidslijn sterker dan de invloed van opleiding of leeftijd. Voor sociaaleconomische opvattingen zijn de verschillen tussen stad en ommeland erg klein en bestaat er relatief veel consensus over.

Tabel 10. Stellingen over sociaaleconomische onderwerpen naar verschil stad-ommand, opleiding en leeftijd (% eens). Basis: n = 4.615

	Verskil stad-ommand	Opleiding laag	Opleiding hoog	Verskil opleiding	Leeftijd 18-24	Leeftijd 65+	Verskil leeftijd jong-oud
Bij ons in de regio is het heel normaal om voor elkaar te zorgen als iemand ziek of hulpbehoevend is	22%	46%	41%	5%	42%	46%	4%
Mijn gemeente moet meer doen om mensen met schulden financieel te helpen	10%	46%	44%	2%	47%	46%	1%
Ouderen die dat willen, moeten weer hun oude dag kunnen slijten in bejaardentehuizen	6%	84%	82%	2%	68%	83%	15%
Als ik jeugdzorg nodig heb, weet ik goed waar ik moet zijn.	5%	30%	33%	3%	24%	26%	2%
Werknemers in de publieke sector zouden minstens 5% meer loon moeten krijgen	4%	62%	61%	1%	63%	66%	3%
Nederlanders die €150.000 per jaar of meer verdienen, moeten meer belasting gaan betalen dan ze nu doen.	1%	63%	57%	6%	44%	68%	24%
De overheid moet meer werkgelegenheid creëren in gebieden waar de werkloosheid	1%	76%	71%	5%	74%	81%	7%
Softdrugs moeten makkelijk kunnen worden gekocht	14%	22%	35%	13%	34%	20%	14%
Voor zwaardere gevangenisstraffen	12%	70%	45%	25%	44%	63%	19%

4 Onderzoeksverantwoording

4.1 Onderzoek in zes regio's

Verantwoording

I&O Research voerde dit onderzoek uit onder 4.615 Nederlanders van 18 jaar en ouder in de regio's Zuid-Holland Zuid, Gelderland zuid, Twente, Brabant Zuid-Oost, Groningen en Noord-Holland Zuid. Het onderzoek vond plaats van donderdag 26 november tot en met donderdag 3 december 2020.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd en opleiding. Het grootste deel van de deelnemers (n=4175) is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 440 Nederlanders de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

ZH-zuid		Gelderland zuid		Twente		Brabant-zuidoost		Groningen		NH-zuid	
Stad	Om'land	Stad	Om'land	Stad	Om'land	Stad	Om'land	Stad	Om'land	Stad	Om'land
285	260	176	214	406	394	362	367	249	229	1249	424
Totaal: 545		Totaal: 390		Totaal: 800		Totaal: 729		Totaal: 478		Totaal: 1673	

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, en opleidingsniveau. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (meest actuele CBS-cijfers). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=1.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 3,1 procent.

4.2 Landelijk onderzoek

De gemiddelde percentages voor Nederland komen uit een landelijk representatief onderzoek dat plaatsvond van vrijdagavond 11 december tot maandagochtend 14 december 2020, drie maanden voor de verkiezingen. Er werkten in totaal 1.293 Nederlanders van 18 jaar of ouder aan mee. De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

4.3 Over I&O Research en het panel

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2020). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl